

سوال

خواهش می‌کنم کفاره‌ی سوگند را به طور کامل توضیح دهید.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

کفاره‌ی یمن در این سخن الله متعال بیان شده است:

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ [مائده: ۸۹]

(الله شما را به سبب سوگندهای بیهوده‌تان مؤاخذه نمی‌کند ولی به سوگندهایی که [از روی قصد] می‌خورید [و می‌شکنید] شما را بازخواست می‌کند و کفاره‌اش غذا [دادن] به ده بینواست از غذاهایی متوسطی که به خانواده‌ی خود می‌خورانید یا پوشانیدن آنان یا آزاد کردن برده‌ای و کسی که [هیچ‌یک از اینها را] نیابد [باید] سه روز روزه بگیرد. این است کفاره‌ی سوگندهای شما وقتی که سوگند خوردید و سوگندهایی خود را حفظ کنید. اینگونه الله آیات خود را برای شما بیان می‌کند باشد که سپاسگزاری کنید)

اینجا انسان بین سه امر مخیر است:

۱- غذا دادن به ده بینوا از متوسط غذایی که به خانواده‌ی خود می‌دهد، پس به هر مسکین نیم صاع از غذای غالب آن سرزمین می‌دهد، مانند برنج [یا هر غذایی که به عنوان غذای اصلی در آن سرزمین رایج است] که مقدارش تقریباً یک کیلو و نیم است. و اگر عادتاً همراه با برنج غذایی مانند خورشت مصرف می‌کند شایسته است همراه برنج به آن‌ها خورشت یا گوشت هم بدهد. و اگر ده مسکین را دعوت کند و به همه‌شان یکجا غذا دهد برایش کافی است.

۲- لباس دادن به ده مسکین. یعنی به هر مسکین لباسی می‌دهد که برای نماز کافی باشد. برای مرد یک لباس بلند (لباس بلند عربی در مناطقی که این لباس را می‌پوشند) یا یک آزار و رداء [یا یک پیراهن و شلوار بر حسب منطقه]، و برای زن یک لباس پوشاننده‌ی همه‌ی بدن و یک خمار (روسری).

۳- آزاد کردن یک برده‌ی مومن.

و اگر هیچ یک از سه مورد پیشین برایش فراهم نبود سه روز پی در پی روزه می‌گیرد.

جمهور علما بر این هستند که خارج ساختن کفاره به صورت نقد جایز نیست.

ابن قدامه - رحمه الله - می‌گوید: در کفاره خارج ساختن قیمت غذا و لباس [به صورت نقد] جایز نیست زیرا الله سخن از طعام آورده پس تکفیر به غیر آن حاصل نمی‌شود و همچنین الله میان سه مورد اختیار داده است و اگر پرداخت قیمت جایز بود انتخاب محدود به این سه مورد نبود... (المغنی: ۱۱ / ۲۵۶).

شیخ بن باز رحمه الله می‌گوید: بر این اساس که کفاره غذا باشد نه پول، زیرا این همان چیزی است که در قرآن کریم و سنت مطهر آمده و واجب آن است که نیم صاع از غذای اصلی آن سرزمین یا لباس آنان باشد، لباسی که برای نماز کفایت باشد که همان پیراهن [بلند] یا ازار و رداء است به نقل از الفتاوی الاسلامیة (۳ / ۴۸۱).

شیخ ابن عثیمین - رحمه الله - می‌گوید:

اما اگر انسان نه برده‌ای برای آزاد کردن یافت و نه توانایی لباس و غذا داشت سه روز روزه می‌گیرد و این سه روز پی در پی است که نباید میان آن‌ها افطار کند (میان این روزها فاصله نیندازد).

فتاوی منار الاسلام (۳ / ۶۶۷).

والله اعلم